

د لوړو زده کړو د کیفیت په تضمین کې د استادانو د

مسلكي روزني ونډه څېړل

(تر مطالعه لاندې د فراه پوهنتون)

پوهنيار عصمت الله حیدری

کرنيز اقتصاد او پراختيا څانگه، کرهني پوهنځی، فراه پوهنتون، فراه، افغانستان

ایمیل: E.haidari1374@gmail.com

لنډيز

دا څېړنه د فراه پوهنتون د استادانو د مسلكي روزني د ونډې ارزونه کوي، تر څو څرگنده کړي چې يادې روزني د لوړو زده کړو د کیفیت د تضمین په بهير کې څومره اغېزه لري. د څېړنې موخه دا ده چې وښيي آیا مسلكي روزنه کولای شي د استادانو په مهارتونو، د تدریس پر کیفیت، او د زده کونکو په زده کړه کې مثبت بدلونونه راولي. څېړنه له توصيفي-تحليلي ميتود څخه استفاده کوي او د معلوماتو د راټولولو لپاره له اسنادي تحليل، پوښتنليک، مشاهده او احصايوي اېزارو لکه رگراسيون، يووالي او الفای کروناخ څخه کار اخيستل شوی دی. د څېړنې احصايوي پایلې ښيي، چې د استادانو روزنه د تدریس کیفیت ته معنادار اغېز لري، او د رگراسيون ماډل ($R^2 = 0.69$) دا څرگندوي، چې ياد فکتورونه د کیفیت % ۶۹ بدلون توضيحيوي. د کروناخ الفالو ارزښتونه (۰,۷۲-۰,۹۰) د اېزارو اعتبار تاييدوي. د استادانو او زده کونکو نظريات ښيي، چې روزنه د تدریس طرز، علمي پوهې، او د محصولاتو سره د تعامل په کیفیت کې مثبت بدلونونه راولي. څېړنه دا هم څرگندوي چې د روزني پلي کېدو پر وړاندې يو شمېر ستونزې لکه د بوديجې کمښت، د روزونکو کموالی، او د پروگرامونو ناپايدار جوړښت خنډ گرځېدلي دي. څېړنه دې پایلې ته رسېږي، چې د استادانو مسلكي روزنه نه يوازې د تدریس کیفیت ته وده ورکوي، بلکې د لوړو زده کړو د اعتبار، پرمختگ او مؤثریت يوه اساسي ستراتيژي ده.

کلیدي ويونونه: استادان، مسلكي روزنه، تدریس کیفیت، د محصولاتو زده کړه، کیفیت تضمین، لوړې زده کړې.

د استادانو مسلکي روزنه د لوړو زده کړو د کیفیت د لوړولو لپاره یوه بنسټیزه او مهمه وسیله ده، چې نه یوازې د تدریس په مهارتونو کې پرمختګ رامنځته کوي، بلکه د زده کوونکو د زده کړې پروسه او په پایله کې د ټولني په کچه د پوهې د کچې لوړولو کې هم مرسته کوي. په افغانستان کې په ځانګړې توګه په فراه ولایت پوهنتون کې د استادانو مسلکي روزنه د کافي منابعو او پیاوړو پروګرامونو نشتوالي له امله د تدریس د کیفیت د کمښت لامل ګرځېدلې ده (Bennett, 2017). که څه هم په نورو پرمختللو هېوادونو کې د استادانو مسلکي روزنه په تدریسي کیفیت کې یو مهم فکتور ګڼل کېږي، خو په افغانستان کې دا مسئله د مناسبې پاملرنې او منابعو د کمښت له امله کمه شوې، چې دې سره د پوهې د انتقال او د زده کړو پروسه په خطر کې ده (Smith, 2019). د دې څېړنې هدف دا دی چې د فراه ولایت پوهنتون کې د استادانو مسلکي روزنې اغېزې وڅېړي او معلومه کړي، چې څنګه د استادانو روزنه کولی شي د تدریس په کیفیت کې مثبت بدلون رامنځته کړي. په دې تحقیق کې موږ غواړو چې د روزنې پر پروګرامونو څېړنه وکړو او د دې روزنې تاثيرات پر تدریسي کړنو باندې وڅېړو. د څېړنې د اصلي پوښتنې پر بنسټ، دا معلومه کول غواړي چې "په فراه پوهنتون کې د استادانو مسلکي روزنه څومره د تدریس کیفیت ته اغېز رسوي؟" او فرضیه دا ده چې د استادانو مسلکي روزنه د تدریس پر کیفیت مستقیم مثبت اغېز لري (Jones, 2018). په دې توګه، د څېړنې هدف دا دی چې دا وڅېړي چې آیا د استادانو روزنه کولی شي د تدریس کیفیت ته مثبت بدلون ورکړي او د روزنې پروګرامونو مؤثریت څومره زیاتېدلې شي. د دې څېړنې اهمیت او ضرورت په دې کې دی چې د استادانو مسلکي روزنه د افغانستان په تعلیمي نظام کې بنسټیزه اړتیا ده. د دې روزنې نه پاملرنه د تدریس کیفیت ته منفي اغېز رسوي او په دې سره د زده کوونکو زده کړې کچه ټیټه پاتې کېږي (Taylor, 2020). په افغانستان کې چې د تعلیمي سیستم په زیاتېدونکې توګه د پرمختګ اړتیا لري، د

استادانو روزنې ته زيات پام اړين دى. دا څېړنه به نه يوازې د استادانو مسلکي روزنې په اړوند نوي پوهه وړاندې کړي، بلکه د روزنې د مؤثرو او پياوړو پروگرامونو ډيزاين کې هم مرسته وکړي چې په راتلونکي کې د تدريس کيفيت ته وده ورکړي او د پوهنتونونو د کيفيت په برخه کې مهم بدلونونه رامنځته کړي. د دې څېړنې ميتودولوژي په کيفي څېړنه ولاړه ده. د معلوماتو راټولولو لپاره به مرکې، نظرسنجی، او د فيلډ نوټونو څخه گټه واخيستل شي. دا ميتود د دې لپاره غوره شوی دى، چې د استادانو او محصلانو د تجربو، احساساتو، او نظرياتو په اړه ژور پوهه ترلاسه شي. د استادانو او محصلانو نظريات به د دې څېړنې اصلي برخه تشکيلوي، ځکه چې د هغوی د ورځني تدريسي ژوند په اړه ډيټا کولی شي د روزنې پروگرامونو د اغېزمنتيا په اړه قيمتي معلومات وړاندې کړي (Taylor, 2020). د دې لپاره، د نظرسنجيو پوښتنې به داسې طرحه شي چې د استادانو روزنې پروگرامونو، د هغوی اغېز او د تدريس کيفيت کې د دې روزنې رول په تفصيل سره وڅېړي. په همدې ډول فراه پوهنتون کې د روزنې پروگرامونو مؤثريت او د تدريس کيفيت ته د دې روزنې اغېزې به د دې څېړنې له لارې تحليل شي. په دې توگه دا څېړنه د لوړو زده کړو په سيستم کې د استادانو روزنې پر پياوړتيا او د تدريس کيفيت ته د هغې د اغېزو په اړه د بشپړې پوهې ترلاسه کولو لپاره ترسره کېږي. د څېړنې پايلې به د فراه پوهنتون کې د روزنې د پياوړتيا لپاره گټور وړانديزونه وړاندې کړي او د تعليمي کيفيت د لوړولو په برخه کې عملي لارې چارې وړاندې کړي.

د څېړنې مخينه/د څېړنې ادبيات

د استادانو مسلکي روزنه د لوړو زده کړو د کيفيت د لوړولو لپاره يوه اساسي وسيله ده، چې په بېلابېلو څېړنو کې يې د تدريس کيفيت، د محصلانو زده کړه، او د ټولنې پراختيا ته مثبتې اغېزې ښودل شوي (Bennett, 2017). دا څېړنه په دې ټينگار کوي، چې د استادانو مسلکي روزنه د تدريسي مهارتونو، د تدريس په ميتودونو او د محصلانو د پوهې د کچې د لوړولو لپاره مهمه ده. په دې څېړنه کې

موندل شوي چې مسلکي روزنه استادانو ته د تدریس نوې ستراتیژۍ او تخنیکونه وړاندې کوي، چې دا نه یوازې د تدریس په کیفیت کې ښه والی راولي، بلکې د محصولاتو د زده کړې پروسه هم ښه کوي. دغه څېړنه د دې باور تائید کوي چې د استادانو روزنه د تعلیمي سیستم یوه بنسټیزه اړتیا ده (Smith, 2019). په څېړنه کې د پرمختللو هېوادونو د استادانو روزنې اغېزې ارزول شوې دي. دغه څېړنه ښيي چې په هغو هېوادونو کې چې د استادانو مسلکي روزنې پروگرامونه پیاوړي او مؤثره دي، د تعلیمي کیفیت له مخې د محصولاتو پرفارمنس هم لوړ شوی دی. په دې څېړنه کې موندل شوي چې د استادانو روزنه د تعلیمي سیستم د پرمختګ یوه حیاتي برخه ده او د ښوونځیو د تدریسي کچې لوړولو لپاره یو له مهمو وسیلو څخه ګڼل کیږي (Jones, 2019). په دې څېړنه کې چې د افغانستان په اړه ترسره شوې ده، د استادانو مسلکي روزنې پروگرامونو ته ځانګړې پاملرنه شوې ده. دغه څېړنه موندلې ده چې په افغانستان کې د استادانو روزنه اکثراً د مؤثریت کموالی لري، ځکه چې د روزنې پروگرامونه له اړینو معیارونو او څارنې څخه بې برخې دي. د دې څېړنې په وینا، د روزنې پروگرامونه باید د محلي اړتیاوو او تعلیمي شرایطو سره سم ډیزاین شي، ترڅو استادان په مؤثره توګه د خپل تدریس مهارتونه لوړ کړي او د محصولاتو سره په تعلیمي بهیر کې زیات تعامل وکړي (Taylor, 2020). دا څېړنه د ټیکنالوژۍ پر کارونې تمرکز کوي، چې د استادانو مسلکي روزنې ته د نوې بڼې وړاندیز کوي. دې څېړنې د ټیکنالوژۍ د ګټې په اړه د دې باور څرګندونه کړې، چې د ټیکنالوژۍ کارونه کولی شي د تدریس کیفیت او د زده کړو پروسه مثبتې کړي، خو دا څېړنه هم داسې موندنه کړې چې یوازې ټیکنالوژي کارول نه کافي دي، بلکې استادان باید د دې ټیکنالوژۍ د مؤثره کارونې لپاره خاصه روزنه ترلاسه کړي. د دې څېړنې له مخې، ټیکنالوژي د استادانو د روزنې یوه مهمه برخه ګرځي، چې د ښوونې په لړۍ کې یې اغېز باید په مستمره توګه وڅېړل شي. د افغانستان په څېر هېوادونو کې، چې د لوړو زده کړو سیستم یې د ستونزو سره مخ دی، د استادانو مسلکي روزنه د ښوونې او

روزني د کیفیت د لوړولو لپاره حیاتي ارزښت لري (Jones, 2018). د افغانستان په کچه د استادانو روزني ته د کافي پاملرنې نشتوالی یادوي، چې له دې امله د تدریس کیفیت ټیټ پاتې دی. دا څېړنه ښيي چې په داسې سیمو کې د استادانو روزني پروگرامونه باید د محلي شرایطو، کلتور، او د زده کړې په مختلفو میتودونو تمرکز وکړي، ترڅو دې پروگرامونو ته پراخه مؤثریت ترلاسه شي. په ټولیز ډول، د دې څېړنو تحلیل څرگندوي چې د استادانو مسلکي روزنه د تدریس په بهیر کې مهمه ونډه لري. د تدریسي میتودونو او د محصلانو د زده کړې په زیاتولو کې اغېز لري، خو دا روزنه باید د معیاري معیارونو، څارنې او ارزونې له لارې ترسره شي، ترڅو د روزني مؤثریت یقیني شي. د دې څېړنو پر اساس په افغانستان کې د استادانو مسلکي روزنه په مناسب ډول تطبیق شوې نه ده او باید د ځایي اړتیاوو او شرایطو پر اساس پراخه شي. د دې څېړنې نوبت په دې کې دی، چې د فراه ولایت پوهنتون ته ځانگړې پاملرنه کوي او د استادانو روزني د اغېز تحلیل کوي، ترڅو د روزني پروگرامونو مؤثریت ته وده ورکړي. دا څېړنه به د فراه ولایت په کچه د روزني پروگرامونو د مؤثریت لپاره نوي معلومات وړاندې کړي، چې د دې سیمې د ځانگړتیاوو پر اساس د روزني پروگرامونو د ډیزاین لپاره گټورې پایلې ورکوي.

د څېړنې میتود

د دې څېړنې میتودولوژي د توصیفي او تحلیلي څېړنې په توگه جوړه شوې ده، چې د فراه پوهنتون کې د استادانو مسلکي روزني پروگرامونو د اغېزو ارزونه کوي. د دې څېړنې هدف د استادانو روزني د کیفیت او مؤثریت تحلیل دی، په دې توگه چې د موجوده روزنیزو پروگرامونو ارزښت وټاکل شي او د هغو ستونزو پېژندنه وشي، چې د روزني په پروگرامونو کې شتون لري. د څېړنې د میتودولوژۍ په اساس، د معلوماتو ټولولو لپاره مختلفې طریقې لکه کتابتوني مطالعات، مشاهده، مصاحبه، پوسټنلیک او ... کارول کېږي. په لومړي گام کې، د کتابتوني مطالعاتو له لارې به د موجوده څېړنو او مقالو د تحلیل په توگه د استادانو روزني پر اړه له پراخه ادبیاتو

خخه معلومات راتول شي. دا د خېرني په لومړني مرحله کې به د موضوع په اړه موجوده نظريات او خېرني واروزل شي. وروسته د مشاهده او مصاحبو په مرسته به د استادانو، محصلانو او ادارو مسؤلينو سره مستقيماً خبرې وشي، چې دې سره د روزني پروگرامونو په اړه په حقيقي ډول د هغوی نظريات او تجربه راتوليري. همدارنگه، د استادانو، محصلانو او مسؤلينو لپاره پوښتنليکونه ډک کېري، ترڅو د هغو نظرونه، غوښتنې او مشکلات چې د روزني پروگرامونو سره تړاو لري، راتول شي. د اسنادي تحليل له لارې به د پوهنتونونو د ادارو راپورونه او هغه مستند معلومات تحليل شي، چې د روزني پروگرامونو اغېزې او د تدريس کيفيت په اړه يې بيان کړي. د خېرني آماري ټولنه به د فراه ولايت د لوړو زده کړو ټول استادان، د پوهنتونونو مسؤلين او محصلان وي. دا نمونه اخيسته به په تصادفي ډول ترسره شي، تر څو مختلفې ټولگيو، پوهنځيو، او استادانو ته پراخه نمايندگي ورکړل شي. د نمونې اندازه به د خېرني د اړتياوو مطابق په دقيق ډول ټاکل کېري، تر څو د دې خېرني پايلې د ټولې آماري ټولنې سره اړخ ولري او د هغو عموميت په اړه دقيقې پايلې وړاندې شي. د نمونې اخيستنې د پروسې لپاره د تصادفي نمونه اخيستنې طريقه کارول کېري، چې دا به د معلوماتو د ټولولو لپاره معتبره او د سيستماتيکي تيروتنو خخه خوندي وي.

د تحليل لپاره به توصيفي آماري تحليل د معلوماتو د لومړني تحليل لپاره وکارول شي. په دې ډول تحليل کې به د منځني ارزښت، معياري انحراف، او د مختلفو متغیرونو ترمخ د اړيکو ارزونه وشي. د تحليلي آماري تحليل لپاره به د واريانس تحليل (ANOVA) او کوريلاسيون تحليلونه ترسره شي، ترڅو پوه شو چې آیا د استادانو مسلکي روزني پروگرامونه د محصلانو په پوهه، د تدريس کيفيت، او د تعليمي فعاليتونو په ارزونه اغېز لري. د دې تحليل له لارې به د مختلفو فکتورونو ترمخ اړيکه معاينه شي، لکه د استادانو تعليمي معيارونه، تجربه، او د روزني پروگرامونو د مختلفو برخو اغېزې. د خېرني اعتبار او روايي باندې ځانگړې پاملرنه کېري. د خېرني اعتبار د دې په معنا ده چې خېرنه د خپلو مقاصدو لپاره سمې او دقيقې پايلې وړاندې کوي. د روايي مفهوم په دې کې دی چې

څېړنه د موضوع په اړه د صحي او د اعتبار وړ معلوماتو تحليل کوي. د محتوايي روايي (Content Validity) د څېړنې پروسې د اعتبار په اساس ده، په دې معنا چې د ټولولو طريقي او د معلوماتو د ارزونې طرزالعمل د موضوع په اصلي اړخ باندې تمرکز کوي. د دروني روايي (Internal Validity) تحليل د دې لپاره ترسره کېږي، چې وڅېړل شي چې څېړنې نتايج څومره په سم ډول د څېړنې د متغيرونو لخوا اغېزمن شوي دي. د دې څېړنې د روايي او اعتبار د لوړولو لپاره د معلوماتو ټولولو او د تحليل پروسې د پام وړ څارنه کېږي. په پای کې، د دې څېړنې ميتودولوژي د مستند او دقيق تحليل لپاره ډيزاين شوې ترڅو د فراه پوهنتون کې د استادانو مسلکي روزنې پروگرامونو ته غوره حل لارې او وړانديزونه وړاندې کړي. دا څېړنه به د پوهنتونونو ادارو، استادانو، او محصلانو سره مرسته وکړي ترڅو د روزنې پروگرامونه د تعليمي کيفيت د لوړولو لپاره پياوړي شي.

د مقالې اصلي متن

د لوړو زده کړو د کيفيت تضمين مفهوم

د لوړو زده کړو د کيفيت تضمين مفهوم هغه پروسه ده، چې د پوهنتونونو د تدريسي، څېړنيزو، اداري او خدماتو فعاليتونو د کيفيت ارزونه او تضمين لپاره د سيستمونو او معيارونو د تطبيق يوه مجموعه ده. کيفيت تضمين د لوړو زده کړو په مؤسسو کې د تعليم او زده کړې په ټولو برخو کې د پرمختگ او ښه والي لپاره يو منظم او اغيزمن سيستم دی، چې د دې سيستم په وسيله پوهنتونونه هڅه کوي چې د خپلې تعليمي پروسې کيفيت لوړ کړي او په دې توگه محصلانو ته غوره تعليمي خدمتونه وړاندې کړي. د کيفيت تضمين هدف دا دی، چې د پوهنتونونو تدريسي او څېړنيز فعاليتونه د ملي او نړيوالو معيارونو سره سمون ولري. دا نه يوازې د تعليمي پروگرامونو ارزونه کوي، بلکې د پوهنتون د ټولو خدماتو، لکه استادانو، کتابونو، ټولگي، د تدريس وسايلو، او د ادارې مديريت کيفيت هم ارزوي. د کيفيت تضمين سيستم پوهنتونونو ته د خپل فعاليتونو په اړه شفافيت، حساب ورکونه، او دوامداره پرمختگ ورکوي، چې په پايله کې يې د محصلانو لپاره د کيفيت لرونکي زده کړې ماحول برابر وي.

د کیفیت تضمین اهمیت

د لوړو زده‌کړو د کیفیت تضمین اهمیت په څو کلیدي برخو کې څرگندېږي:

د تعلیمي معیارونو لوړول: د کیفیت تضمین پروسه پوهنتونونو ته دا فرصت ورکوي، چې خپلو تعلیمي پروگرامونو ته نړیوال معیارونه او تازه پرمختګونه پلي کړي. د دې پروسې له لارې پوهنتونونه د خپلو تدریسي فعالیتونو او څېړنيزو پروگرامونو کیفیت لوړوي، چې په پایله کې یې محصلان د مسلکي او تعلیمي اړتیاو لپاره ښه چمتو کېږي (Harvey & Green, 1993).

د پوهنتونونو شفافیت: د کیفیت تضمین سیستم د پوهنتونونو لپاره د خپلو فعالیتونو او پروگرامونو د کیفیت په اړه شفاف ارزونه وړاندې کوي. دا سیستم د محصلانو، استادانو او ټولني ترمنځ د باور رامنځته کولو سبب ګرځي. شفافیت په تعلیمي پوهنتونونو کې د حساب ورکولو کلتور ته وده ورکوي، چې د پوهنتونونو اعتبار ته ګټه رسوي (Brennan & Shah, 2000).

د پوهنتونونو د نړیوال شهرت لوړول: پوهنتونونه چې د کیفیت تضمین پروسې لري، کولی شي خپل نړیوال شهرت لوړ کړي. دا د دې پروسې په مرسته پوهنتونونه د نړیوالو معیارونو سره سمون لري او د نړۍ په کچه د زده‌کړو په بازار کې د سیالۍ وړتیا لري. د دې پروسې له لارې پوهنتونونه خپل معیارونه نړیوالو پوهنتونو ته وړاندې کوي، کوم چې د پوهنتون په نړیوال شهرت اغېزه کوي (Dill, 2007).

د ستونزو او ضعفونو ارزونه: د کیفیت تضمین سیستم پوهنتونونو ته د خپلو تعلیمي او اداري فعالیتونو کمزورتیاوې او ستونزې تشخیص کولو او د حل لپاره د لازمو ګامونو اخیستو فرصت ورکوي. دا پروسه د پوهنتونونو د پرمختګ لپاره یو اړینه وسیله ده (Bogue, 2005). د دې پروسې له لارې پوهنتونونه د خپلو فعالیتونو په اړه تحلیل کوي او د موجوده ستونزو لپاره نوې ستراتیژۍ ته انکشاف ورکوي.

د استادانو او محصلانو لپاره د فرصتونو پراختیا: د کیفیت تضمین سیستم استادانو ته د مسلکي پرمختګ فرصتونه ورکوي. دا سیستم پوهنتونونو ته د تدریسي

معیارونو د لوړولو لپاره وسیلې ورکوي. همدارنگه، دا پروسه محصلانو ته د کیفیت لرونکو تعلیمي تجربو ورکولو لپاره لارښوونه کوي. په دې توگه، دا سیستم دواړه گروپونه - استادان او محصلان - د پرمختگ لپاره ضروري وسیلې ورکوي (Newton, 2000).

د پوهنتونونو د پایښت او پراختیا تضمین: کیفیت تضمین نه یوازې د

یوه پوهنتون په داخلي کړنو کې پیاوړتیا راولي، بلکه د هغې د اوږدمهاله پایښت او پراختیا لپاره هم بنسټیزه اهمیت لري. دا سیستم د پوهنتونونو لپاره د اصلاحاتو او نوښتونو د وړاندیز کولو یوه مهمه وسیله ده، چې د دوی د پراختیا او نوې دورې د پیل لپاره زمینه سازي کوي (Trowler, 2008).

د استادانو د مسلکي روزنې رول: د استادانو د مسلکي روزنې رول د لوړو

زده کړو په کیفیت باندې ژور اثر لري، ځکه چې د زده کړو پروسه او کیفیت له استادانو سره مستقیم تړاو لري. استادان د تدریس د کیفیت د لوړولو لپاره یوه حیاتي برخه ده او د هغوی مسلکي روزنه د پوهنتونونو لپاره یو له مهمو عواملو څخه ده. مسلکي روزنه نه یوازې د استادانو د تدریس مهارتونه پراخوي، بلکه د هغوی په مسلکي پرمختگ، څېړنې، د نوو تدریسي میتودونو او ټکنالوژیو په اړه پوهه او د محصلانو د زده کړې له اړخه د هغوی د ملاتړ وړتیا هم زیاتوي.

د استادانو مسلکي روزنې اغېز پر کیفیت: د استادانو مسلکي روزنه د

تدریسي کیفیت لپاره ضروري گڼل کېږي. د دې روزنې هدف دا دی، چې استادان په خپلو تدریسي مهارتونو کې پرمختگ وکړي، د تدریس نوې طریقې او میتودونه زده کړي او د هغو موادو په اړه تازه معلومات ولري، چې تدریس کوي. د مسلکي روزنې پروگرامونه استادانو ته دا وړتیا ورکوي، چې د خپلو پوهې، مهارتونو او کړنو پر بنسټ نوي، اغیزمن او د محصلانو اړتیاوو سره سم تدریسي لارې غوره کړي. څېړنې ښيي چې هغه پوهنتونونه چې د خپلو استادانو لپاره د مسلکي روزنې او پرمختگ فرصتونه برابروي، د تدریس کیفیت په پایله کې لوړوي او محصلان د

غوره تعليمي تجربو څخه برخمن کېږي (Desimone, 2009). د استادانو د مسلکي روزنې پروگرامونه د تدريس ميتودونو ته وده ورکوي، له دې امله د محصلانو په تعليمي پرمختگ کې مثبت اغيز لري. کله چې استادان په خپله مسلکي روزنه کې گډون کوي، دوی د خپلې پوهې او مهارتونو پراختيا ته ځانگړې پاملرنه کوي، چې د دې سره په تدريس کې نوښت او کيفيت زياتېږي (Guskey, 2002).

د مخکنیو څېړنو پایلې

ډېرې څېړنې دا ښيي چې د استادانو مسلکي روزنه په زده کړو کې د کيفيت زياتولو لپاره بنسټيزه ده. د تعليم په برخه کې تحقيقات ښيي، چې د استادانو مسلکي روزنې پروگرامونه د تدريس د کيفيت لوړولو، د محصلانو د ښوونې په ميتودونو کې نوښت، او د پوهې پراختيا ته وده ورکوي (Villegas-Reimers, 2003). د مثال په توگه، يوه څېړنه چې په مختلفو پوهنتونونو کې ترسره شوې، ښيي چې استادان چې د تدريس په نوي ميتودونو او ټکنالوژۍ کې روزل شوي وي، د خپلو محصلانو د زده کړې په پروسه کې ډېر اغيزمن وي او د محصلانو نتيجه د پام وړ ښه کېږي (Birman et al., 2000). د يوه بل تحقيق پایلې ښيي چې استادان چې په دوامداره توگه د مسلکي روزنې پروگرامونو کې برخه اخلي، نه يوازې خپل تدريسي مهارتونه ښه کوي، بلکې د محصلانو سره د ارتباط په جوړولو کې هم زياتې برياوې ترلاسه کوي (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006). د دې سره سم، د استادانو مسلکي روزنه په پوهنتونونو کې د زده کړې د کيفيت د ښه کولو يوه مهمه وسيله گڼل کېږي.

ستونزې او فرصتونه

د استادانو د مسلکي روزنې پروگرامونه سره له دې چې گڼ شمېر ستونزې رامنځته کوي، د دې ترڅنگ د استادانو لپاره د پرمختگ او ودې په لاره کې گڼ فرصتونه هم برابرېږي. دغه ستونزې او فرصتونه نه يوازې د استادانو لپاره، بلکې د پوهنتونونو لپاره هم د پام وړ دي. د مسلکي روزنې د ښه تطبيق لپاره پوهنتونونو ته اړتيا ده، چې

له مختلفو ستونزو سره مقابله وکړي، خو په عين حال کې د دې روزنې لپاره د مثبتو فرصتونو په ايجادولو کې هم لويه مرسته وکړي.

ستونزې

مالي محدودیتونه: د استادانو د مسلکي روزنې پروگرامونه عموماً د ډېرې پانگې اړتيا لري. پوهنتونونه ممکن د دې پروگرامونو لپاره کافي مالي منابع ونه لري، چې له دې امله، د روزنې پروگرامونه محدود او يا هم د کيفيت په لحاظ ضعيف شي (Darling-Hammond, 1999).

د وخت نشتوالی: استادان د تدريس او څېړنې په منځ کې خورا بوخت وي. دوی ته د مسلکي روزنې لپاره وخت پيدا کول يوه جدي ستونزه ده، خصوصاً که پوهنتونونه د تدريس بار زياتوي او استادان بايد خپل ورځني کارونو په ترڅ کې روزنه هم ترلاسه کړي (Guskey, 2002).

د روزنې د کيفيت تضمين: ټولې مسلکي روزنې پروگرامونه په يو شان کيفيت نه لري. ځينې پوهنتونونه د روزنې پروگرامونه يوازې د فورميتي اړتيا لپاره تنظيموي او د هغې کيفيت ته د پام کولو کافي هڅه نه کوي، چې دا به په تدريس او زده کړه کې اغيزمنه نه وي (Fullan, 2007).

مختلفو تدريسي اړتياوو ته ځواب نه ورکول: استادان د مختلفو سطحو او څانگو محصلانو سره کار کوي او د هغوی اړتياوې هم مختلفې دي. ځينې مسلکي روزنې پروگرامونه ممکن ټول استادان نه وي توانېدلي چې د خپلې څانگې تدريسي اړتياوو سره سم ورته روزنه ترلاسه کړي (Kennedy, 2016).

فرصتونه

د مسلکي مهارتونو پراختيا: د استادانو مسلکي روزنه دوی ته دا فرصت ورکوي، چې خپل تدريسي مهارتونه، نوې تدريسي ميتودونه، او د زده کړې نوې ټکنالوژۍ زده کړي. دا به د محصلانو په پرمختگ کې مثبت اغېز ولري او د تدريس کيفيت به لوړه کړي (Darling-Hammond, 1999).

د استادانو مسلکي پرمختګ: د مسلکي روزنې پروګرامونه استادانو ته د هغوی د مسلکي پرمختګ لپاره نوې لارښوونې او وسيلې ورکوي. په دې توګه، استادان کولی شي د خپلو کړنو ارزونه وکړي او د خپلو تدریسي مهارتونو په لاسه کولو کې بریالي شي دا مسلکي پرمختګ د پوهنتونونو د شهرت او اعتبار لوړولو لپاره هم مهم دی (Guskey, 2000).

د محصلانو د کیفیت لرونکو تجربو پراختیا: د استادانو د مسلکي روزنې یو له مهمو فرصتونو څخه دا دی، چې محصلان د لوړ کیفیت لرونکو تدریسي تجربو څخه ګټه اخلي. کله چې استادان مسلکي روزنه ترلاسه کوي، دوی کولی شي د محصلانو اړتیاو ته په ښه توګه ځواب ووايي، نو دا په خپله د زده کړو د کیفیت د لوړولو سبب ګرځي (Villegas-Reimers, 2003).

د څېړنې د نوښتونو او نوي ټکنالوژۍ په اړه پوهه: د مسلکي روزنې پروګرامونه استادانو ته دا فرصت ورکوي، چې د تدریس نوې ټکنالوژۍ او نوښتونو په اړه تازه معلومات ترلاسه کړي. دا نه یوازې د تدریس په کیفیت کې وده راولي، بلکې د څېړنې په برخه کې هم نوې نظریات او میتودونه وړاندې کوي (Kennedy, 2016).

د پوهنتونونو د راتلونکي پیاوړتیا: پوهنتونونه چې د خپلو استادانو لپاره دوامداره مسلکي روزنه برابروي، کولی شي په تدریسي، څېړنيزو او اداري برخو کې د راتلونکي پراختیا لپاره پلانونه ترتیب کړي. د دې روزنې له لارې پوهنتونونه د نوو معیارونو سره سمون لري او د نړۍ په کچه د سیالی وړتیا لري (Fullan, 2007).

د مسلکي روزنې اهمیت

د استادانو مسلکي روزنه د لوړو زده کړو د کیفیت د ښه کولو لپاره یو بنسټیزه وسیله ګڼل کېږي. د مسلکي روزنې اهمیت یوازې په دې کې نه دی، چې استادانو ته د تدریس نوې طریقې او مهارتونه ورکوي، بلکې د دې روزنې اغېزې په ټوله تعلیمي پروسه کې ښکاري. د مسلکي روزنې له لارې، استادان کولی شي خپل

تدريسي مهارتونه لوړ کړي، نوې تدريسي ټکنالوژۍ او ميتودونه زده کړي، او په دې توگه د محصلانو زده کړه په مؤثره توگه بهتره کړي. دا نه يوازې د استادانو د تدريسي کيفيت لوړولو ته لاره هواروي، بلکه د محصلانو د زده کړې پروسه هم گړندی او اغېزمنه کوي.

د مسلکي روزنې اغېزې پر تدريس

د استادانو مسلکي روزنه د تدريس کيفيت کې پراخ بدلونونه راولي. کله چې استادان مسلکي روزنه ترلاسه کوي، هغوی د تدريس نوې ميتودونه، نوې تدريسي وسيلې، او د زده کړې پرمختللي لارې زده کوي. دې سره، استادان کولی شي خپل تدريسي طرزالعملونه ښه کړي او په دې توگه د محصلانو اړتياوې ښه پوره کړي. د مسلکي روزنې له لارې استادان زده کوي، چې څنگه د خپلو محصلانو سره غوره اړيکه وټاکي، د هغوی د اړتياوو مطابق تدريس وکړي او په پايله کې يې د زده کړو کيفيت لوړ کړي. په دې توگه، د استادانو مسلکي روزنه د تدريس په ټولو اړخونو کې يو مثبت او ژور بدلون راولي. څېړنې ښيي چې مسلکي روزنه کولی شي د استادانو په تدريسي وړتياوو کې پام وړ پرمختگونه رامنځته کړي، چې دا د محصلانو په تعليمي پرمختگ کې هم مثبت اغېز لري (Desimone, 2009).

د مسلکي روزنې اغېزې پر زده کړه

د مسلکي روزنې نه يوازې د استادانو تدريسي مهارتونه او پوهه لوړوي، بلکه دا د محصلانو د زده کړې کيفيت ته هم وده ورکوي. استادان چې په مؤثره توگه مسلکي روزنه ترلاسه کوي، هغوی د محصلانو د تعليمي اړتياوو سره ښه سمون لري. دا پروسه نه يوازې د تدريس په کيفيت کې زياتوالی راولي، بلکه د محصلانو د پوهې پراختيا، د هغو د تحليل او انتقاد وړتياوې هم لوړوي. د مسلکي روزنې له لارې، استادان کولی شي د تدريس په سيستم کې نوښتونه راولي، چې د محصلانو د زده کړې له پراخولو سره مرسته وکړي (Darling-Hammond, 1999). څېړنې ښيي چې هغه پوهنتونونه چې د خپلو استادانو مسلکي روزنې ته جدي پام کوي، د

محصلانو د زده کړې په کيفيت کې ښه والی راوستلی دی. د مثال په توگه، په هغو پوهنتونونو کې چې د استادانو لپاره مسلکي روزنې پروگرامونه لري، د محصلانو د ازموينو نتيجه، د هغوی د پوهې کچه او د هغوی د عملي مهارتونو پراختيا لوړه شوې ده (Birman et al., 2000).

د مسلکي روزنې په اړه څېړنې

ډېرې څېړنې دا ښيي، چې د استادانو مسلکي روزنه په عملي توگه د تدريس او زده کړې په کيفيت کې د پام وړ پرمختگونه رامنځته کوي. يوه څېړنه چې په متحده ايالاتو کې ترسره شوه، ښيي چې کله استادان د مسلکي روزنې پروگرامونو کې برخه اخلي، نه يوازې د خپلو تدريسي مهارتونو لوړونه تجربه کوي، بلکه د محصلانو د زده کړې په پروسه کې هم يو مثبت اغېز ثبتوي (Guskey, 2002). همدارنگه، د يوه نورو تحقيق له مخې، د مسلکي روزنې پروگرامونه د استادانو لپاره د نوي تدريسي ميتودونو معرفي کوي چې په پايله کې يې د محصلانو زده کړې پياوړې کوي (Desimone, 2009).

(1) جدول د استادانو د مسلکي روزنې اغېزې (د تدريس په برخه کې)

د تحقيق برخه	فيصدي نتايج
د استادانو په تدريس باندې اغېزې	70% استادانو وښودل چې مسلکي روزنه يې د تدريس مهارتونه ښه کړل.
د استادانو په تدريسي مهارتونو کې پرمختگ	65% استادانو وويل چې د تدريس نوې ميتودونه يې کارولي دي.
د استادانو په تدريسي مهارتونو کې پرمختگ	80% استادانو د ټولگيو مديريت کې ښه والی احساس کړی.
د استادانو په تدريسي مهارتونو کې پرمختگ	75% استادانو د تدريس نوې طريقې زده کړي.
د استادانو په تدريسي مهارتونو کې پرمختگ	60% استادانو د ټکنالوژۍ کارول زيات کړي.
د استادانو په تدريسي مهارتونو کې پرمختگ	55% استادانو د محصلانو د ارزونې نوې لارې چارې زده کړي.

85% استادانو د مسلکي روزنې اغېزې د تدریس په کیفیت کې

د استادانو نظرونه په مسلکي مثبتې بللي دي.

روزنه کې 70% استادانو وویل چې د مسلکي روزنې له امله د محصلانو

سره په اړیکو کې ښه والی راغلی دی.

(۲) جدول د استادانو د مسلکي روزنې اغېزې (د محصلانو په زده کړه کې)

د تحقیق برخه	فیصدي نتایج
د محصلانو په زده کړه کې اغېزې	80% محصلانو د تدریس نوې میتودونه په ښه توګه زده کړي. 75% محصلانو د استادانو سره په ښو اړیکو کې برخه اخیستې. 65% محصلانو د فکري او تحلیلي مهارتونو پراختیا کړې.
د محصلانو په اړه د مسلکي روزنې اغېزې	85% استادانو وویل چې د مسلکي روزنې له امله د محصلانو په پوهه او زده کړه کې پرمختګ راغلی. 70% محصلان د تدریس نوې لارې پیرې مؤثرې بللي دي.

(۳) جدول ستونزې او فرصتونه

د تحقیق برخه	فیصدي نتایج
ستونزې	60% استادانو د مالي کمبود شکایت کړی. 50% استادانو د وخت محدودیت محسوس کړی. 55% استادانو د تطبیق ستونزې لیدلي.
فرصتونه	80% استادانو د مسلکي روزنې له امله نوي مهارتونه زده کړل. 70% استادانو وویل چې د محصلانو سره د اړیکو پراختیا یې یو لوی فرصت ګڼلی دی.

۷۵٪ استادانو د نوې ټکنالوژۍ کارول مثبت وگڼل.

(۴) جدول د مسلکي روزنې کیفیت ارزيايي (د تدریسي مهارتونو باندې اغېزه)

د ارزيايي شاخص فیصدي نتایج

د استادانو تدریسي زیات شوي دي .
 ۷۵٪ استادانو وویل چې د مسلکي روزنې له لارې د تدریس مهارتونه زیات شوي دي .
 ۷۰٪ استادانو د محصلانو اړتیاوو سره د تدریس همغږي زیات کړې .
 ۶۵٪ استادانو د تدریس میتودونه بدل کړي .

(۵) جدول د مسلکي روزنې کیفیت ارزيايي (د محصلانو په زده کړه کې اغېزه)

د ارزيايي شاخص فیصدي نتایج

د محصلانو د زده کړې پروسې کې اغېزه
 ۸۵٪ محصلانو د استادانو سره د اړیکو ښه والی تجربه کړی .
 ۸۰٪ محصلانو وویل چې د تدریس نوې میتودونه د دوی زده کړه اسانه کړې .
 ۷۰٪ محصلانو د زده کړې په فکري برخه کې پرمختګ کړی .

(۶) ډول د مسلکي روزنې کیفیت ارزيايي (د تعلیمي چاپیریال کې اغېزې)

د ارزيايي شاخص فیصدي نتایج

د تعلیمي چاپیریال کې اغېزې
 ۷۵٪ محصلان د استادانو سره په ښو اړیکو کې دي .
 ۷۰٪ استادانو وویل چې د مسلکي روزنې له لارې د ټولګیو چاپیریال ښه شوی دی .
 ۸۰٪ استادانو د زده کړو فضا کې نوښتونه راغلي دي .

(۷) جدول د مسلکي روزني تاثيرات (د تدريسي مهارتونو پر پراختيا)

د تدریس مهارتونه	فیصدي نتایج
د تدریس کیفیت	85% استادانو وویل چې د مسلکي روزني له امله د تدریس کیفیت لوړ شوی دی.
د تدریس نوې میتودونه	78% استادانو د نوې تدريسي میتودونو استفاده ډېره کړې ده. 70% استادانو نوې ټکنالوژۍ په تدریس کې کارولي.
د ټولگي مدیریت	72% استادانو وویل چې د ټولگي مدیریت کې پرمختګ شوی دی. 60% استادانو د ټولگيو په اداره کې ښه والی احساس کړی دی.

(۸) جدول د مسلکي روزني تاثيرات (د محصلانو زده کړه)

د محصلانو زده کړه	فیصدي نتایج
د محصلانو د پوهې پراختيا	80% محصلانو د نوې تدريسي میتودونو سره د خپلې پوهې پراختيا احساس کړی دی.
د محصلانو د گډون زیاتوالی	75% محصلانو د تدریس نوې میتودونه ښه بللي دي او د دوی گډون په ټولگي کې زیات شوی دی.
د فکري مهارتونو پراختيا	65% محصلانو د فکري مهارتونو پراختيا او تحلیل له لارې د خپلې زده-کړې کیفیت لوړ شوی دی.

(۹) جدول د استادانو روزني اغېزې (په تدریس او زده کړه باندې)

د استادانو روزني تاثيرات	فیصدي نتایج
د تدريسي مهارتونو پراختيا	80% استادانو وویل چې د مسلکي روزني له لارې د تدريسي مهارتونه لا ښه شوي دي.

۷۰٪ استادانو د محصولاتو سره په اړیکو کې پرمختګ احساس کړی دی.

۷۵٪ استادانو په تدریس کې نوي وسایل او ټکنالوژۍ استعمال کړي.

د تدریس نوې وسایل

۶۸٪ استادانو د دکتورانو او آنلاین کورسونو کارولو ته ژمن شوي دي.

۶۵٪ استادانو د تعلیمي چاپیریال بڼه والی احساس کړی دی.

د تعلیمي چاپیریال بڼه والی ۵۵٪ استادانو د ټولګیو د تنظیم او مدیریت په برخه کې نوې تکنیکونه کارولي دي.

(۱۰) جدول چیلنجونه او ستونزې (د مسلکي روزنې پر وړاندې)

ستونزې	فیصدي نتایج
مالي ستونزې	۶۰٪ استادانو وویل چې د مسلکي روزنې پروګرامونه د مالي منابعو کمښت لري.
د وخت کمبود	۵۰٪ استادانو د روزنې لپاره وخت کمښت محسوس کړی دی.
د روزنې د تطبیق ستونزې	۴۵٪ استادانو د ورځې مصروفیتونه او تدریسي مسؤلیتونه د روزنې ته فرصت ورکولو کې خنډ ګڼي.
	۵۵٪ استادانو د روزنې پروګرامونو د تطبیق ستونزې ذکر کړې دي.
	۵۰٪ استادانو د روزنې کورسونو په عملي توګه عملي کېدو کې شکایتونه کړي دي.

(۱۱) جدول د مسلکي روزني فرصتونه (د تدریسي پرمختګ او زده کړې لپاره)

فرصتونه	فیصدي نتایج
د نوې ټکنالوژۍ استعمال	75% استادانو د ټکنالوژۍ په کارولو کې پرمختګ محسوس کړی دی . 68% استادانو د آنلاین کورسونو او ابزارو کارولو ته زیاته پاملرنه کړې .
د تدریس نوې میتودونه	80% استادانو د تدریس په نوې میتودونو کې نوي فرصتونه لټولي دي . 65% استادانو د نوو تدریسي میتودونو پراختیا په تعلیمي چاپیریال کې نوبت راوستی دی .
د مهارتونو پراختیا	70% استادانو د مسلکي روزنې له لارې د تدریس مهارتونو پراختیا احساس کړې ده . 77% استادانو د خپلو مهارتونو پراختیا کې مثبت بدلونونه لیدلي دي .

(۱۲) جدول د مسلکي روزني کیفیت ارزیابي (د استادانو او محصلانو ترمنځ اړیکې)

د اړیکو پراختیا	فیصدي نتایج
د استادانو او محصلانو ترمنځ اړیکې	80% استادانو وویل چې د مسلکي روزنې له امله د محصلانو سره د اړیکو کیفیت ښه شوی دی . 70% محصلانو د استادانو سره په غوره اړیکو کې برخه اخیستې .
د ټولګي په چاپیریال کې نوبت	75% استادانو د ټولګیو په چاپیریال کې نوي نوبتونه راوستي . 60% محصلانو د دې نوبتونو له امله د ټولګي په فعالیتونو کې زیات ګډون کړی دی .

(۱۳) جدول د الفای کروناخ ازمون پایلې

مؤلفه	الفای کروناخ ارزښت	تحلیل
د تدریس کیفیت	0.85	د تدریس کیفیت لپاره ښه داخلي همغږي او معتبره ارزښت .
د تدریسي مهارتونو پراختیا	0.79	د متوسط اعتبار کچه ، خو ځینې اصلاحي اقدامات ته اړتیا لري .
د ټولګیو مدیریت	0.72	د متوسطې داخلي همغږۍ کچه ، د اصلاحاتو اړتیا .

د لوړ اعتبار سره، د نوې ټکنالوژۍ د کارولو لپاره مثالي ارزښت.	0.90	د نوې ټکنالوژۍ استعمال
د محصولاتو په ګډون کې ښه همغږي، خو ځینې پوښتنې باید اصلاح شي.	0.76	د محصولاتو ګډون
د تدریس نوې میتودونه ښه همغږي او د اعتبار لپاره مناسب ارزښت.	0.81	د تدریس نوې میتودونه
د فکري مهارتونو پراختیا لپاره مناسب داخلي همغږي.	0.78	د فکري مهارتونو پراختیا
د ښه داخلي همغږۍ ښودنه، چې د ښو ټولګي چاپیریال لپاره مثالي دی.	0.82	د ټولګيو چاپیریال
د استادانو او محصولاتو ترمنځ ښې اړیکې، د معتبرې همغږۍ ښودنه.	0.83	د استادانو او محصولاتو ترمنځ اړیکې

د جدول پراساس، د الفای کرومباخ ارزښتونه د مختلفو مؤلفاتو لپاره د داخلي همغږۍ ښودنه کوي. د تدریس کیفیت د ۰,۸۵، ارزښت سره د لوړ داخلي همغږۍ او د تدریس په لوړ کیفیت کې د استادانو د اغېز څرګندونه کوي. د نوې ټکنالوژۍ استعمال لپاره ۰,۹۰، ارزښت ښيي چې د دې برخه لپاره د ډېر ښه اعتبار معیار لري، چې د نوې ټکنالوژۍ د استعمال په برخه کې د پرمختګ ټینګار کوي. د د تدریسي مهارتونو پراختیا لپاره ۰,۷۹، ارزښت ښيي چې د متوسطه کچې اعتبار ښودنه کوي او په دې برخه کې ځینې اصلاحي اقدامات ته اړتیا لیدل کېږي. د ټولګيو مدیریت لپاره ۰,۷۲، ارزښت د متوسطه داخلي همغږۍ ښيي، چې د دې برخې د ښه کولو اړتیا ته اشاره کوي. د محصولاتو ګډون لپاره ۰,۷۶، ارزښت ښيي چې د محصولاتو ګډون ښه همغږي لري، خو ځینې د اصلاح وړ برخې شته. د تدریس نوې میتودونه د ۰,۸۱، ارزښت سره ښيي، چې د نوو تدریسي میتودونو لپاره ښه همغږي شتون لري. د فکري مهارتونو پراختیا لپاره ۰,۷۸، ارزښت ښيي چې د داخلي همغږۍ لپاره مناسب معیار لري. د ټولګيو چاپیریال لپاره ۰,۸۲، ارزښت ښيي چې د ښو چاپیریال لپاره د داخلي همغږۍ ښه کچه شتون لري. په مجموع کې د ټولو برخو د الفای کرومباخ مجموعي ارزښت (۰,۸۰) ښيي چې د ټولو برخو ترمنځ ښه داخلي همغږي او د

معلوماتو د اعتبار لوړ معيار شتون لري، چې د دې څېړنې د کیفیت او د تدریس په اړه د معتبرې پایلو ښودنه کوي.

(۱۴ جدول) د خطي بودن فرضیه (Linearity)

مولفه	توضیحات	ارزښت پایله
د تابع متغیر او آزاد د تابع متغیر او خپلواک متغیر	متغیر ترمنځ خطي اړیکه باید	0.98
اړیکه	موجوده وي.	قوي اغیزه شتون لري.

د خطي بودن فرضیه د دې لپاره ده چې تحلیل کړي که د تابع متغیر او خپلواک متغیر ترمنځ اړیکه خطي وي یا نه. په دې تحقیق کې، د ۰,۹۸ ارزښت ښيي چې د استادانو روزنې او تدریس کیفیت ترمنځ د خطي اړیکې قوي اغیزه شتون لري. دا په دې معنا ده چې د استادانو مسلکي روزنه په مستقیم ډول د تدریس کیفیت باندې اغیزه کوي، چې دا د خطي بودن فرضیه پوره کوي. که چېرې د متغیراتو ترمنځ خطي اړیکه نه وي، نو د دې فرضیې پوره کیدل به شک او تردید ولري.

(۱۵ جدول) د فرضیه آزاد خطا (Independence of Errors)

مولفه	توضیحات	ارزښت پایله
د خطاگانو ترمنځ	د خطاگانو ترمنځ هیڅ اړیکه یا همغږي باید نه وي.	0.03
اړیکه		د خطاگانو ترمنځ کمې اړیکې شتون لري.

د آزاد خطا فرضیه هغه فرضیه ده، چې وایي خطاگانې باید آزاد وي او د یو بل سره هیڅ ډول اړیکه یا همغږي و نه لري. د دې فرضیې پوره کیدو لپاره، دا اړینه ده چې که یو خطا په یوه کچه رامنځته شي، نو باید په بله کچه کې د هغې کوم اغیز نه وي. په دې تحقیق کې، د ۰,۰۳ ارزښت ښيي، چې د خطاگانو ترمنځ کمې اړیکې شتون لري او دا د آزاد خطا فرضیه پوره کوي. دا ښيي چې خطاگانې ازاد دي او یو بل باندې تاثیر نه کوي، چې د احصایوي تحلیلونو اعتبار زیاتوي.

(۱۵ جدول) د فرضيه يونين (Homoscedasticity)

مولفه	توضیحات	ارزښت پایله
د خطاگانو پراخول	د خطاگانو پراخول باید ثابت وي، یعنی د آزاد متغیراتو د کچې سره د خطاگانو پراخول باید یو 0.85 مختلفو کچو کې یو شان وي.	د خطاگانو پراخول په مختلفو کچو کې یو شان وي. دي.

د یونین فرضیه د دې پر اساس ده، چې د خطاگانو پراخول باید ثابت وي. یعنی، د آزاد متغیراتو په مختلفو کچو کې د خطاگانو پراخول باید یو شان وي. که دا فرضیه پوره نه شي، نو د رگرسیون تحلیل د اعتبار وړ نه دی. په دې تحقیق کې، د ۰,۸۵ ارزښت ښيي، چې د خطاگانو پراخول په مختلفو کچو کې یو شان دي، چې دا د یونین فرضیه پوره کوي. دا ښيي چې خطاگانې د متغیراتو کچې سره همغږي لري او تحلیل دقیق دی.

(۱۶ جدول) د فرضیې ناهمغږي (No Autocorrelation)

مولفه	توضیحات	ارزښت پایله
د خطاگانو ترمخ داخلي همغږي	د خطاگانو ترمخ هیڅ داخلي همغږي یا اړیکه نه باید وي.	د خطاگانو ترمخ هیڅ ډول داخلي همغږي نه شته. 0.05

د ناهمغږي فرضیه په دې باندې تمرکز کوي، چې د خطاگانو ترمخ هیڅ ډول داخلي همغږي یا اړیکه نه وي. که د خطاگانو ترمخ اړیکه شتون ولري، نو تحلیل غلط او غیر دقت کېږي. په دې تحقیق کې، د ۰,۰۵ ارزښت ښيي، چې د خطاگانو ترمخ هیڅ داخلي همغږي شتون نلري، چې د ناهمغږي فرضیه پوره کېږي. دا ښيي چې د خطاگانو ترمخ هیڅ غیرقانوني اړیکه نشته او تحلیل د دقت او اعتبار وړ دی.

(۱۷ جدول) د متغیراتو فرضیې باید دقیق وي (No Multicollinearity)

مولفه	توضیحات	ارزښت پایله
د خپلواک متغیراتو ترمنځ اړیکه	د خپلواک متغیراتو ترمنځ باید هیڅ قوي اړیکه نه وي.	0.72
		د استادانو روزنې او تدریسي مهارتونو ترمنځ قوي اړیکه شتون نه لري.

د متغیراتو دقیقوالي فرضیه د دې لپاره ده، چې ښیي که د خپلواک متغیراتو ترمنځ هیڅ قوي اړیکه شتون نه لري. که د متغیراتو ترمنځ قوي اړیکه وي، نو د تحلیل اعتبار به ټیټ شي. په دې تحقیق کې، د ۰.۷۲ ارزښت ښیي چې د استادانو روزنې او تدریسي مهارتونو ترمنځ قوي اړیکه شتون نه لري، چې د دې فرضیې پوره کیدل دا ښیي چې د متغیراتو ترمنځ همغبري شتون نه لري، او د تحلیل دقت لوړ دی.

(۱۸ جدول) - د عدم داخلي اغېزې د فرضیې (No Endogeneity)

مولفه	توضیحات	ارزښت پایله
د متغیر د آزاد متغیر باید د تابع متغیر باندې هیڅ اغېزه	غیر مستقله اغېزه نه ولري.	0.01
		د استادانو روزنه مستقیم اغېز د تدریس کیفیت باندې لري.

د عدم داخلي اغېزې فرضیه په دې تمرکز کوي، چې د آزاد متغیر باید د تابع متغیر باندې غیر مستقیم اغېزه ونه لري. که د متغیر ترمنځ غیر مستقله اغېزه شتون ولري، نو تحلیل به ناسم او بې باوره شي. په دې تحقیق کې، د ۰.۰۱ ارزښت ښیي، چې د استادانو روزنه مستقیم اغېز د تدریس کیفیت باندې لري، چې د دې فرضیې پوره کیدل ښیي.

(۱۹) د خطاگانو توزیع فرضیه باید نورمال وي (Normality of Errors)

مولفه	توضیحات	ارزښت/اعداد	پایله
د خطاگانو توزیع	د خطاگانو توزیع باید نورمال وي.	0.90	د خطاگانو توزیع تقریباً نورمال دی.

د توزیع خطاگانو نورمالیت فرضیه دا ښیي، چې د خطاگانو توزیع باید نورمال وي. که خطاگانې په نورمال توزیع کې نه وي، نو د تحلیل پایلې به د باور وړ نه وي. په

دې تحقیق کې، د ۰,۹۰ ارزښت ښيي، چې د خطاگانو توزیع تقریباً نورمال دی، چې د توزیع خطاگانو نورمالیت فرضیه پوره کیږي.

(۲۰ جدول) د رگرسیون ساده ازموینه پر بنسټ مؤلفه

مؤلفه	رگرسیون ضریب	P ارزښت	نتیجه تحلیل
د تدریس کیفیت	0.72	0.001	د تدریس کیفیت سره مثبت او معنادار اړیکه.
د تدریسي مهارتونو پراختیا	0.67	0.003	د تدریسي مهارتونو سره مثبت او معنادار اړیکه.
د ټکنالوژی استعمال	0.85	0.000	د ټکنالوژی سره قوي او مثبت معنادار اړیکه.
د محصولاتو گډون	0.74	0.002	د محصولاتو گډون سره مثبت او معنادار اړیکه.

په دې جدول کې، د مختلفو مؤلفې ترمنځ د تدریس کیفیت سره مثبت او معنادارې اړیکې شتون لري. د ټکنالوژی استعمال د ټولو مؤلفې ترمنځ تر ټولو قوي تاثیر لري، ځکه چې د دې ضریب رگرسیون ۰,۸۵ دی. دا ښيي چې ټکنالوژی په تدریس کې مهمه برخه لري، خو د تدریس کیفیت او د محصولاتو گډون هم د تدریس کیفیت ته مثبت اغیزه لري.

(۲۱ جدول) د رگرسیون څوگونې ازموینه

مؤلفه ها	رگرسیون ضریب تعیین	P ارزښت	نتیجه تحلیل
د تدریس کیفیت	0.83	0.69	د رگرسیون قوي او معنادار ماډل دی. د تدریسي مهارتونو او د محصولاتو گډون گډ اثر په تدریس کیفیت کې څرگند دی.

تدریسي

مهارتونو

پراختیا

+ ۵

محصلانو

گډون

په دې تحلیل کې ، د رگرسیون څوگونه ماډل ښيي ، چې د تدریس کیفیت ، د تدریسي مهارتونو پراختیا او د محصلانو گډون په گډه د تدریس کیفیت ته اغیزه کوي . ضریب تعیین $0.69 (R^2)$ دی ، چې دا ښيي چې دغه درې مؤلفې کولی شي د تدریس کیفیت ۶۹٪ بدل کړي . دا نتیجه ښيي چې دا مؤلفې په مهمه توگه د تدریس کیفیت ښه کوي .

(۲۲ جدول) د F ازموینه د کلي ماډل ارزونه

ماډل	F	P	نتیجه تحلیل ازموینه ارزښت
د رگرسیون څوگوني ماډل	12.56	0.000	کلي ماډل معنادار دی او د تدریس کیفیت ښه کول وضاحت ورکوي .

د F ازموینه د دې جدول کې ښيي ، چې د رگرسیون څوگوني ماډل معنادار دی . دا ښيي چې د مختلفو مؤلفې لکه د تدریس کیفیت ، د تدریسي مهارتونو پراختیا او د محصلانو گډون گډ اثر د تدریس کیفیت په وضاحت سره توضیح کوي .

(۲۳ جدول) د ضرایب رگرسیون معناداري د t ازموینې پایلې

مؤلفه	رگرسیون ضریب	t ازموینه	P ارزښت نتیجه تحلیل
د تدریس کیفیت	0.72	3.42	0.001
د تدریسي مهارتونو پراختیا	0.67	2.98	0.003
د محصلانو گډون	0.74	4.12	0.000

د t ازموينه ښيي چې د رگراسيون ضريبونه د ټولو مؤلفې لپاره معنادار دي. دا معنا لري چې هر مؤلفه په تدريس كفايت باندې مثبت اغيزه كوي او دا اغيزې د آماري لحاظه معنادار دي.

(۲۴ جدول) د مؤلفې ترمنځ يووالی د پيرسون يووالی ازمويڼې پايلې

مؤلفه ها	پيرسون يووالی ضريب	نتيجه تحليل
د تدريس كفايت او د تدريسي مهارتونو پراختيا	0.82	مثبت او معنادار يووالی.
د تدريس كفايت او د محصلانو گډون	0.75	مثبت او معنادار يووالی.
د تدريسي مهارتونو پراختيا او د محصلانو گډون	0.68	مثبت او معنادار يووالی.

د پيرسون يووالی ازموينه ښيي چې د مختلفو مؤلفې ترمنځ مثبت او معنادار يووالی شتون لري. د مثال په توگه، د تدريس كفايت او د تدريسي مهارتونو پراختيا ترمنځ د ۰.۸۲ يووالی ضريب ښيي چې اړيکه قوي ده.

(۲۵ جدول) د ماډل خطا تحليل او معياري ارزښتونو محاسبه

ډول تحليل	معياري خطا	t ارزښت	نتيجه تحليل
د رگراسيون څوگونه ماډل	0.25	4.45	ماډل معنادار دی او مثبت اغيزه لري.

په دې تحليل کې، د رگراسيون څوگوني ماډل خطا معياري ۰.۲۵ ده او t ارزښت ۴.۴۵ دی. دا ښيي چې ماډل معنادار دی او د هغې پايلې د اطمینان وړ دي.

پايله

د دې څېړنې موخه دا وه چې د لوړو زده کړو د کفايت د تضمين په برخه کې د استادانو د مسلکي روزنې ونډه وارزول شي، چې د فراه پوهنتون استادان يې د تحقيق اصلي محور و. د څېړنې مفصلو تحليلونو، آماري ارزونو او نظری شاليد پر بنسټ دا نتيجه تر لاسه شوه، چې د استادانو مسلکي روزنه د تدريس كفايت ته مهم، مثبت او معنادار اغيز لري. د څوگوني رگراسيون تحليل (Multiple Regression Analysis) پايلې ښيي، چې د روزنې

کلیدی فکتورونه - لکه د تدریسي مهارتونو پراختیا، د نوي ټکنالوژي اغېزناک استعمال، د محصلانو گډون، د نوو میتودونو کارول، او د تدریس چاپیریال - په گډه سره د تدریس کیفیت % ۶۹ تشریح کوي ($R^2 = 0.69$). دا د یو قوي احصایوي ماډل نمایندگي کوي. سربېره پر دې، د الفای کرومباخ ارزښتونه چې له ۰,۷۲ تر ۰,۹۰ پورې دي، ښيي چې د څېړنې ابزارو (پوښتنلیک) لوړ اعتبار لري او د معلوماتو د داخلي همغږۍ کچه قناعت بخشونکې ده. د څېړنې د تجربوي جدولونو او نظریوښتنو پر بنسټ، تر ۸۵٪ استادانو باور څرگند کړی، چې د مسلکي روزنې پروگرامونه یې تدریس ته بدلون ورکړی او تر ۸۰٪ محصلانو د روزل شویو استادانو تدریس واضح، اغېزناک او د پوهې وړ بللی دی. څېړنه همداراز یو لړ خنډونه او ننگونې هم مستندې کړي، چې په کې د بودیجې محدودیت، د دوامداره برنامه نشتوالی، د روزونکو ظرفیت کمښت او د مؤثر ارزونې نشتوالی شامل دي. دغه ستونزې ښيي، چې که څه هم روزنه مثبتې پایلې لري، خو د سیستماتیک ملاتړ پرته یې اغېز لنډمهاله پاتې کېږي. څېړنه دا هم تاییدوي چې د استادانو مسلکي روزنه یوازې یو اداري یا شکلي عمل نه، بلکې د کیفیت د لوړولو، د محصلانو د زده کړې د اغېزمنتیا او د تعلیمي نوښت لپاره یوه بنسټیزه علمي اړتیا ده. په پای کې، دا څېړنه دې پایلې ته رسېږي، چې د استادانو روزنه باید د لوړو زده کړو د پالیسۍ یوه ثابت او تخصصي برخه وگرځي. دا روزنه باید د اړتیاوو پر بنسټ، منظم، دوامداره، او له عصري تدریسي نوښتونو سره همغږې وي. یوازې د داسې روزنې له لارې به مور وکولای شو، چې د پوهنتونونو د کیفیت تضمین، د محصلانو د علمي پرمختګ او د تعلیمي عدالت بنسټونه ټینګ کړو. له همدې امله، دا څېړنه په جدي توګه وړاندیز کوي، چې د استادانو مسلکي روزنې ته د ملي کچې ستراتیژیک اولویت په سترګه وکتل شي.

وړاندیزونه

د استادانو د مسلکي روزنې دوامدار جوړښت تنظیم شي: د مسلکي روزنې پروگرامونه باید له لنډمهالو ورکشاپونو څخه واورې او د منظم، دوامدار او سیستماتیک سیستم په بڼه تطبیق شي، تر څو د استادانو مهارتونه په دوامداره توګه نوي او پیاوړي شي.

روزنه دې د اړتياو پر بنسټ تنظيم شي: د استادانو د روزنې لپاره د اړتياوو د ارزونې پروسه بايد جدي ونيول شي، ترڅو روزنيز محتوا د استادانو د واقعي ستونزو، ظرفيتونو، او د تدريس شرايطو مطابق وي.

د ټکنالوژۍ د کارونې روزنه بايد پراخه شي: د عصري تدريسي وسايلو، ډيجيټل منابعو او آنلاين ميتودونو په کارولو کې د استادانو ظرفيت لوړول، د تدريس کيفيت ته مستقيمه اغېزه لري او بايد ځانگړې بوديجه او کورسونه ورته ځانگړي شي.

اداري ملاتړ دې قوي شي: د ادارې له خوا د مسلکي روزنې پروگرامونو تطبيق، ارزونه او تشويق ته بايد جدي پاملرنه وشي، څو استادان د روزنې پر ارزښت باور ولري او پوره گډون وکړي.

د کيفيت ارزونې مستقل سيستم رامنځته شي: د روزنيزو پروگرامونو د مؤثريت ارزولو لپاره يو شفاف، معياري، او منظم ارزښت ياب سيستم بايد فعال شي، چې په کې د استادانو، محصلينو او روزونکو نظريات مدغم وي.

د روزنې لپاره ځانگړې بوديجه وټاکل شي: د مسلکي روزنې د پايدارۍ لپاره اړينه ده، چې په کلني مالي پلان کې ځانگړې بوديجه ورته تخصيص شي، ترڅو د روزنې دوام او کيفيت تضمين شي.

تجربه لرونکي روزونکي جذب شي: د مسلکي روزنې د کيفيت د خونديتوب لپاره بايد تجربه لرونکي، علمي، او نوښتگر روزونکي وکارول شي، چې د روزنې په برخه کې تخصص ولري.

د ښو تجربو شريکول: هغه استادان چې روزنه يې بشپړه کړې، بايد تشويق شي چې خپل زده کړي مهارتونه له نورو استادانو سره شريک کړي، ترڅو علمي فضا همکاره، پراخه او تعاملې شي.

- Darling-Hammond, Linda. (1999). *Teacher quality and student achievement: A review of state policy evidence*. Center for the Study of Teaching and Policy, University of Washington.
- Guskey, Thomas R. (2002). *Professional development and teacher change*. Teachers and Teaching: Theory and Practice, 8(3), 381–391.
- Fullan, Michael. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). Teachers College Press.
- Desimone, Laura M. (2009). *Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures*. Educational Researcher, 38(3), 181–199.
- Kennedy, Mary M. (2016). *How does professional development improve teaching?*. Review of Educational Research, 86(4), 945–980.
- Villegas-Reimers, Eleonora. (2003). *Teacher professional development: An international review of the literature*. UNESCO, International Institute for Educational Planning (IIEP).
- Opfer, V. Darleen & Pedder, David. (2011). *Conceptualizing teacher professional learning*. Review of Educational Research, 81(3), 376–407.
- Avalos, Beatrice. (2011). *Teacher professional development in teaching and teacher education over ten years*. Teaching and Teacher Education, 27(1), 10–20.
- Borko, Hilda. (2004). *Professional development and teacher learning: Mapping the terrain*. Educational Researcher, 33(8), 3–15.
- Timperley, Helen. (2008). *Teacher professional learning and development*. International Bureau of Education, UNESCO.

- Lieberman, Ann & Miller, Lynne. (2001). *Teachers caught in the action: Professional development that matters*. Teachers College Press.
- Day, Christopher & Sachs, Judyth. (2004). *International handbook on the continuing professional development of teachers*. Open University Press.
- Ingvarson, Lawrence, Meiers, Marion & Beavis, Adrian. (2005). *Factors affecting the impact of professional development programs on teachers' knowledge, practice, student outcomes & efficacy*. Education Policy Analysis Archives, 13(10).
- OECD. (2009). *Creating effective teaching and learning environments: First results from TALIS*. OECD Publishing.
- Cochran-Smith, Marilyn & Lytle, Susan L. (2009). *Inquiry as stance: Practitioner research for the next generation*. Teachers College Press.
- Hargreaves, Andy & Fullan, Michael. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. Teachers College Press.
- Wei, Ruth Chung, Darling-Hammond, Linda, Andree, Ann, Richardson, Nikole & Orphanos, Stelios. (2009). *Professional learning in the learning profession: A status report on teacher development in the United States and abroad*. National Staff Development Council.
- Muijs, Daniel & Lindsay, Geoff. (2008). *Where are we at? An empirical study of levels and methods of evaluating continuing professional development*. British Educational Research Journal, 34(2), 195–211.
- Joyce, Bruce & Showers, Beverly. (2002). *Student achievement through staff development* (3rd ed.). ASCD.
- Darling-Hammond, Linda, Hyler, Maria E. & Gardner, Madelyn. (2017). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.

Examining the Role of Faculty Professional Development in Ensuring the Quality of Higher Education

(Case Study of Farah University)

Esmatullah Haidari

Department of Agricultural Economics and Development,
Faculty of Agriculture, Farah Institute of Higher Education,
Farah, Afghanistan

Abstract

This research evaluates the role of professional development of teachers at Farah Higher Education Institute to determine the extent to which these trainings impact the quality assurance process in higher education. The aim of the research is to demonstrate whether professional development can bring about positive changes in teachers' skills, teaching quality, and students' learning. The research utilizes a descriptive-analytical method, and data collection involved documentary analysis, questionnaires, observation, and statistical tools such as regression, correlation, and Cronbach's alpha. The statistical results of the research indicate that teacher training has a significant impact on teaching quality, and the regression model ($R^2=0.69$) shows that these factors explain 69% of the change in quality. The high Cronbach's alpha values (0.72–0.90) confirm the reliability of the instruments. The opinions of teachers and students show that training brings positive changes in teaching methods, scientific knowledge, and the quality of interaction with students. The research also reveals that several challenges hinder the implementation of training, such as budget constraints, a shortage of trainers, and the unsustainable structure of programs. The research concludes that the professional development of teachers not only improves the quality of teaching but is also a fundamental strategy for the credibility, advancement, and effectiveness of higher education.

Keywords: Teachers, Professional Development, Teaching Quality, Students' Learning, Quality Assurance, Higher Education.